

Biegus rdzawy *Calidris canutus*

Status. Regularnie przelotny. W latach 1975 - 2020 obserwowany 76 razy w łącznej liczebności 97 os.

Środowisko. Obserwowany głównie w korytach dużych rzek, w tym nad Wisłą – 44 razy (58 %) oraz nad Bugiem – 3 razy i 2 obserwacje nad Narwią, ponadto na zbiornikach retencyjnych – 13 razy (17%), w tym 11 razy na Zb. Domaniów i tylko 2-krotnie na Zb. Zegrzyńskim. Również widywany na spuszczonej stawach: 10 razy (13%) i na osadnikach ścieków – 3 razy i raz na odkrytym torfie, niemal bez roślinności, miejscami ze stojącą wodą w dolinie górnego Orzyca (P. Szczypiński).

Biegus rdzawy *Calidris canutus* (fot. P. Waclawik)

Zmiany liczebności. W XIX wieku był to sporadycznie zalatujący gatunek, tylko raz wykazany – ptak zastrzelony w okolicy Warszawy jesienią 1871 roku (Taczanowski 1882). Według Dunajewskiego (1938) biegus rdzawy „w Polsce środkowej nie należy do rzadkości”. W latach 1959-1963 nad Wisłą w rejonie ujścia Świdra był wykazany łącznie 5 razy pomiędzy 1 IX a 16 XI (Luniak 1971).

W latach 1975-2020 odnotowano łącznie 97 ptaków w 76 stwierdzeniach,.

Począwszy od roku 2015 był obserwowany corocznie. W okresie 20 lat, w latach 1975-2006 był stwierdzany 20 razy (27%), a w ciągu 14 lat w latach 2007-2020 dokonano aż 56 obserwacji (74%). Najobfitszy przelot zarejestrowano w roku 2013 - 8 os. w czasie siedmiu obserwacji oraz w roku 2020 - 11 os. również w siedmiu stwierdzeniach.

Przyczyny zmian liczebności. Wzrost częstości spotkań biegusa rdzawego na Nizinie Mazowieckiej był z pewnością spowodowany wzrostem aktywności terenowej obserwatorów w odpowiednich środowiskach i okresach jego pojawów.

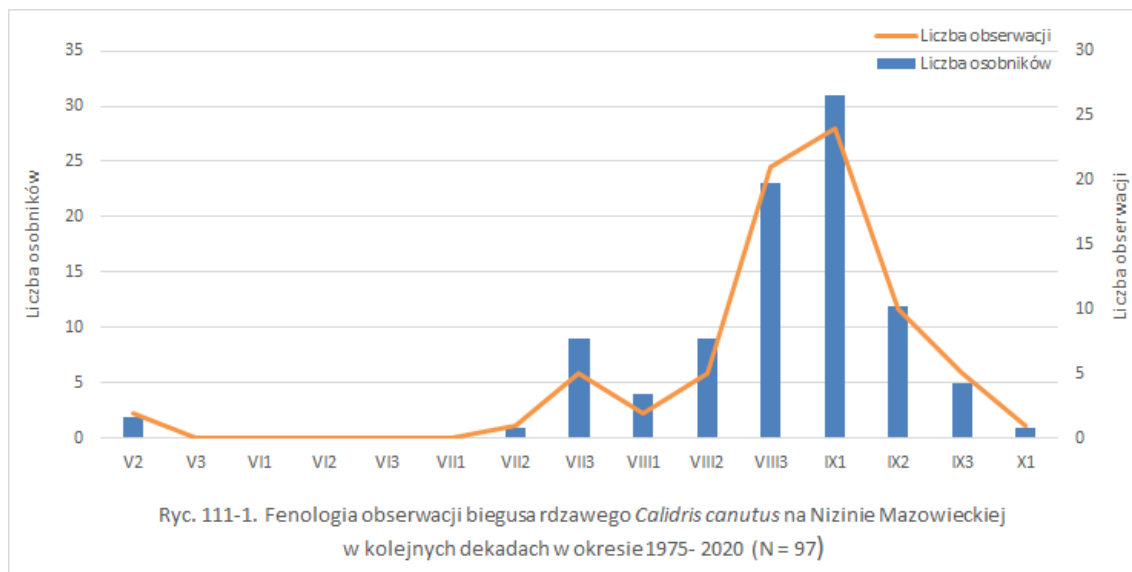
Monitoring populacji z podgatunku *canutus* - wędrującego przez Polskę - zimujących w zachodniej Europie skłania do przypuszczeń o spadku liczebności w długim okresie (Keller 2020). Podaje się kilka przyczyn tendencji spadkowych tego gatunku. Biegusy rdzawe zależą w dużej mierze od niewielu miejsc zimowania i międzylądowań, między którymi wykonują długie nieprzerwane loty, co sprawia, że gatunek jest bardzo podatny na zaburzenia tych miejsc postojowych. Ponadto zmiany siedlisk, które zawężają szerokość brzegowej strefy żerowania, zmniejszają podaż bazy pokarmowej oraz zwiększają niepokojenie ze strony ludzi (Delany i in. 2009). Natomiast negatywnego wpływu na populację lęgową upatruje się w globalnym ociepleniu, które sprzyja obniżeniu masy ciała i mniejszym dziobom, co z kolei miałyby obniżać wskaźnik przeżywalności na zimowiskach (Keller i in. 2020).

Wędrowki. Biegus rdzawy był obserwowany prawie wyłącznie jesienią, bowiem odnotowano tylko jedno spotkanie wiosenne – 18 V 2013 – 1 os. nad Wisłą w Dobrzykowie (J. Rapczyński i in).

Przelot jesienny przebiegał od połowy lipca do początku października, z największym nasileniem w 1. dekadzie IX – 30 os. w 23 spotkaniach oraz 3. dekadzie VIII – 23 os. w 17 spotkaniach (ryc. x). Najwcześniejsza obserwacja jesienna była dokonana 16 VII 2016 – 1 juv. nad Wisłą pod Łojami (M. Łukaszewicz), a najpóźniejsza: 5 X 2003 – 1 os. nad Wisłą pod Zakroczymiem (M. Szymański).

Stadność. W latach 1975-2020 większość (78%) obserwacji dotyczyła pojedynczych ptaków; po 2 os. widywano 12 razy (15%); po 3 os. – 3 razy; po 4 os. – 2 razy. Na jedno spotkanie przypadało średnio 1,3 os.

Największe stada biegusa rdzawego, liczące po 4 os. obserwowano 28 VII 1975 nad Wisłą w Pawłowicach oraz 13 VIII 1986 nad Bugiem w Mołożewie (SKO).

Okres przebywania. Dłuższe pobyty zarejestrowano: 12-19 VIII 1979 nad Wisłą w Pawłowicach (SKO); 4-16 IX 2012 nad Zb. Domaniów (P. Malczyk); 26 VIII – 9 IX 2020 nad Wisłą na wysokości Czerska (J. Rapczyński, A. Stelmach).

Streszczenie

Regularnie przelotny. W latach 1975 - 2020 obserwowany 76 razy w łącznej liczebności 97 os. Obserwowany głównie w korytach dużych rzek, w tym nad Wisłą – 44 razy (58%).

Andrzej Dombrowski

Literatura.

Delany S., Scott D., Dodman T., Stroud D. (red.). 2009. An Atlas of Wader Populations in Africa and Western Eurasia. Wetlands International, Wageningen.

Dunajewski A. 1938. Fauna słodkowodna Polski. 3. Ptaki (*Aves*). Warszawa.

Keller V., Herrando S., Vorisek P., *et al.* (ed.). 2020. European Breeding Bird Atlas 2. Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona.

Luniak M. 1971. Ptaki środkowego biegu Wisły. Acta orn.. 13: 17-113.

Taczanowski W. 1882. Ptaki krajowe, Kraków.